

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้ของเล่นพื้นบ้านล้านนา: เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางดำเนินการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำปาง ที่เกี่ยวข้องกับของเล่นพื้นบ้านเด็กล้านนาและของเล่นแบบปัจจุบัน

1. กลุ่มผู้รู้ (Key Information) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและสำคัญเกี่ยวกับการเล่นพื้นบ้านล้านนา จำนวน 10 คน ลำปางเป็นกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลหลักและข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ ประวัติของเล่นพื้นบ้าน สภาพปัจจุบันของของเล่นพื้นบ้าน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาพรวมองค์ประกอบ วิธีการผลิต วัสดุที่ใช้ทำ ขนบธรรมเนียม ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับของเล่น

2. ผู้ปฏิบัติ หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้อง (Casual Information) ประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม พ่อแม่แม่เฒ่า หรือผู้ผลิตของเล่นในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลประวัติของเล่นพื้นบ้าน สภาพปัจจุบันของของเล่นพื้นบ้าน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยภาพรวม

องค์ประกอบ วิธีการผลิต วัสดุที่ใช้ทำ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่างๆที่เกี่ยวกับของเล่น จำนวน 20 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป คือ กลุ่มผู้สัมผัสและเล่นเป็นประจำ คลุกคลีข้อมูล ได้แก่เด็กที่เล่นของเล่นในโรงเรียนหรือที่บ้านและผู้ขายของเล่น เพื่อศึกษาของเล่นลักษณะวิธีการเล่น และข้อมูลเกี่ยวกับของเล่นในด้านต่างๆ จาก อดีตจนถึงปัจจุบัน และหาข้อค้นพบเกี่ยวกับของเล่นพื้นบ้านเด็กล้านนา โดยการนำของเล่นที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องพัฒนาการของเด็กกับของเล่นพื้นบ้านล้านนา และของเล่นแบบใหม่ ไปให้เด็กชายและหญิงในโรงเรียนเลือกเพื่อหาแนวทางในการประยุกต์ และพัฒนาที่เหมาะสมกับพัฒนาของเด็กแต่ละช่วงวัย จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มี 5 ประเภท

1. แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่วิจัยและประเภท/จำนวนของเล่นพื้นบ้านล้านนาที่มีอยู่ในปัจจุบัน

2. แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 แบบ

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามกำหนดไว้แน่นอน การนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เล่นของเล่นเด็ก ๆ ประชาชนทั่วไป หรือผู้ที่อยู่ภายในชุมชน และกลุ่มผู้ปฏิบัติ หรือ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับของเล่นพื้นบ้านล้านนา ผู้นำชุมชน ผู้เฒ่าผู้แก่ในภาคเหนือ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลประวัติของเล่นพื้นบ้านสภาพปัจจุบันของของเล่นพื้นบ้าน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยภาพรวม องค์ประกอบ วิธีการผลิต วัสดุที่ใช้ทำ ขนบธรรมเนียมพิธีกรรม ความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับของเล่น

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดประเด็นคำถามแบบกว้าง ๆ เกี่ยวกับของเล่นพื้นบ้านล้านนา สามารถถามได้ในหลายเรื่องราวที่จะโยงเข้าหาจุดประสงค์ของการวิจัยเกี่ยวกับของเล่นพื้นบ้านล้านนา โดยไม่จำกัดเวลา หรือจำนวนครั้งของการพบปะสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In depth Interview Guideline) เพื่อสัมภาษณ์ ผู้ผลิตของเล่นที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับของเล่นพื้นบ้านล้านนาที่มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเล่นพื้นบ้านล้านนา จำนวนชนิดของเล่น วิธีการผลิต วัสดุที่ใช้ทำ อุปกรณ์ที่ใช้ทำ ระยะเวลาในการทำ ความคงทน ลักษณะการเล่น สภาพปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

3. แบบสังเกต เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในลักษณะของการเฝ้าดู ศึกษาเหตุการณ์ เพื่อให้เข้าใจในธรรมชาติของสิ่งที่สังเกตหรือพฤติกรรมของผู้คนในเรื่องเกี่ยวกับของเล่นพื้นบ้านล้านนา โดยผู้วิจัยได้แบ่งการสังเกตในการวิจัยออกดังนี้

3.1 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตและเล่นของเล่นเพื่อให้ได้ข้อมูลละเอียดชัดเจน ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือการสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก การซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจจากการสังเกตคือการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ แล้วค่อยจดบันทึก

3.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) โดยผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตและเล่นของเล่นแต่ผู้วิจัยจะสังเกตรอบ ๆ บริเวณที่มีการผลิตและเล่นของเล่น

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นข้อมูลที่ต้องการหาข้อสรุปและความชัดเจน ใช้สำหรับข้อมูลสนทนาในกลุ่มผู้ปฏิบัติ หรือกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ในการผลิตของเล่นเด็ก เจ้าหน้าที่

ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม กลุ่มอาวโส ในชุมชน กลุ่มผลิตของเล่นในชุมชน สมาชิกในชุมชน สมาชิกในชุมชน พ่อแม่เด็ก โดยกำหนดผู้เข้าร่วมสัมมนา 8-10 คน ในแต่ละพื้นที่และประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัยเพื่อปรึกษาหารือ หาข้อสรุป ในประเด็นเกี่ยวกับประวัติของเล่นพื้นบ้าน สภาพปัจจุบันของของเล่นพื้นบ้าน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยภาพรวม องค์ประกอบ วิธีการผลิต วัสดุที่ใช้ทำ ขนบธรรมเนียม พิธีกรรม ความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับของเล่น

5. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการสำหรับจัดประชุมเพื่อบูรณาการองค์ความรู้จากผู้เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม กลุ่มอาวโสในชุมชน กลุ่มผลิตของเล่นในชุมชน สมาชิกในชุมชน พ่อแม่เด็ก เพื่อปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อหาข้อสรุปแนวทางในการพัฒนาและประยุกต์ อันจะนำไปสู่การออกแบบที่เหมาะสมกับพัฒนาของเด็กแต่ละช่วงวัยของของเล่นพื้นบ้านล้านนา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การจัดทำการประชุมที่ครอบคลุมประเด็นการวิจัยที่ยังสงสัย ไม่ชัดเจน ในข้อมูลขอการวิจัยที่ได้มาในเบื้องต้น เครื่องบันทึกภาพและเสียง สมุดจดบันทึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการศึกษาจากเอกสารที่มีการบันทึกเอาไว้หรือมีการศึกษาไว้ในประเด็นที่เกี่ยวกับของเล่นพื้นบ้านล้านนาจากเอกสารและกลุ่มเอกสารต่างๆ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Studies) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ศึกษาวิจัย โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสำรวจเบื้องต้น สังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วน

ร่วม การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ได้ครอบคลุม และสมบูรณ์ ตรงกับข้อเท็จจริง ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจาก เอกสารและข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ได้แก่ การวิเคราะห์แบบอุปนัย การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล